

Владимир ОСТОЈИЋ*

МОДАЛНА ИМПЕРФЕКАТСКО-ИНФИНИТИВНА КОНСТРУКЦИЈА ХТЈЕТИ + ИНФИНИТИВ У ДУРМИТОРСКИМ ГОВОРИМА

Апстракт: У раду се сагледава имперфекатско-инфинитивна конструкција *хтјети* + *инфинитив* у примарној (категоријској) и секундарној (некатегоријској) функцији, њена територијална распрострањеност, семантичко-синтаксичка вриједност и границе значења у којима се креће. Посебно се води рачуна о њеним синтаксичко-семантичким конкурентима и о потпуној и дјелимичној синтаксичкој синонимици у глаголском систему завичајних говора Вукових предака.

Кључне ријечи: дурмиторски говори, имперфекат, инфинитив, модус, синоним, говор, норма

1. У дурмиторским говорима, завичајним говорима Вукових предака, као и у српском књижевном језику, функционишу модални глаголски облици: императив, потенцијал и оптативни радни придјев са разгранатом мрежом значења у категоријској и некатегоријској функцији. Модална конструкција *хтјети* + *инфинитив* обична је како у овим говорима тако и у језику народних умотворина насталих на дурмиторском говорном подручју, а сретамо је и код тамошњих писаца. У знатно редукованој форми ова се конструкција јавља и у осталим црногорским говорима старијега и новијега (источнохерцеговачког) типа (Остојић 2011: 28). Са много ужим семантичким пољем употребљава се само у неким говорима изван Црне Горе. Употребљава се у околини Врњачке Бање и у косовско-

---

* Др Владимир Остојић, Никшић

-ресавском дијалекту (Јовић 1968: 209–210), у говору источне Херцеговине (Пецо 1964: 97) и у централно-херцеговачком говору (Окука 1983: 113). Забиљежили су је П. Ивић и Р. Симић у говору галипољских Срба (Ивић 1957: 211) и у Левчу (Симић 1972: 395).

Статус ове конструкције није био ријешен ни у дескриптивној литератури ни у нормативним приручницима некадашњег српскохрватског језика. У старијим граматицама, почев од граматика старословенског језика, о овој конструкцији се ништа не говори. Њен статус није рјешаван ни у најновијим приручницима српскохрватског (српског) језика (Б. Остојић 2010: 28). Расправљало се о генези развоја ове конструкције и њеном функционисању у радовима: А. Мусића, Љ. Стојановића, Т. Маретића, А. Белића, М. Стевановића, Ј. Вуковића и П. Сладојевића. Прве податке о овој конструкцији налазимо у Рјечнику ЈАЗУ (3, 670). О њеној семантичко-синтаксичкој вриједности, поријеклу и функционисању у српскохрватском (српском) језику први су детаљније писали А. Мусић и А. Белић. А. Мусић истиче да се „ова конструкција развила морфолошко-синтаксички једначећи је с потенцијалом”. Друкчије о њој мисли А. Белић. Он сматра да се „она развила семазиолошки из значења глагола”. Мишљење Мусића о потпуној синтаксичко-семантичкој синонимици с потенцијалом до данас није нико оповргао (Остојић 2010: 28).

Разматрајући синтаксичко-семантичку вриједност и функционисање конструкције *имперфекта глагола хијјеџи + инфинитив* у кругу конкурентних синтаксичких средстава, сви су сагласни да је она потпуни или дјелимични синтаксички синоним потенцијалу (*Хоћах удиџи = Удио бих*). У таквој синтаксичко-семантичкој синонимици, сматрају они, конструкција *хијјеџи + инфинитив* је у повлачењу и дјелује архаично те је „системски редувантна”, па према томе и ненормативна (Остојић 2010: 29).

2. Имперфекатско-инфинитивна конструкција *хијјеџи + инфинитив* у категоријској и некатегоријској функцији испитивана је углавном са синтаксичко-семантичког аспекта. Посебно се водило рачуна о њеној синтаксичкој синонимици са другим глаголским облицима у објема функцијама. Дакле, примаран циљ овога рада је да се на основу грађе из дијалектолошких студија о дурмиторским говорима (говору Пиве, говору Дробњачког корита и говору Ускока), као и грађе из моје докторске дисертације *Говор Језера и Шарара*

наца, утврди територијална распрострањеност ове глаголске конструкције, њена права семантичка вриједност, границе значења у којима се креће и функционисање у сфери конкурентних језичких средстава.

3. У пивско-дробњачком говору у конструкцији имперфекта глагола *хѣјети* + *инфинитив* Јован Вуковић види значење „жељног потенцијала” или „значење неке врсте презента” у његовом секундарном — модалном значењу. Због идентичности семантичке вриједности модалне имперфекатске конструкције *хѣјети* + *инфинитив*, потенцијала и презента у наведеном значењу, могућа је њихова међусобна замјена. У свима њима Ј. Вуковић види временски модални став везан за садашњост па конструкцију као такву назива имперфекатска конструкција за садашњост. Своју констатацију поткрепљује примјерима:

Ћâк гâнâс ù Вочу (Фочу), Шћâк сâг ѣкòсиѣи òнò мâло ù ѣољу нò ми нè морè кòса, Шћâк ѣрòгаѣи (ѣрòгаò дих) двоè-ѣрòгè јâѣнâди, Шћâк да ѣе вѣћу (Вуковић 1938–1939: 88).

б) Знатно је шира употреба ове конструкције у сусједном дурмиторском говору, у говору Ускока. У првом реду ова се конструкција, као и у пивско-дробњачком говору, веже за садашњост, али са нешто издиференциранијим значењима од оних у пивско-дробњачком говору. Она се, како констатује Милија Станић, јавља „мјесто презента ради блажег, мекшег саопштавања” (1977: 104), што потврђује сљедећим примјером:

Шћâсмо ѣог òвò (зѣраду) ѣзде мâло

у којем је имплицитно наговјештено вријеме става у садашњости са семантичким призвучком жеље и намјере и гдје је у елипси дјелатност која се жели или намјерава вршити. „Блаже и мекше саопштавање” одржава ову конструкцију у функционисању и јавља се само као дјелимични синтаксички синоним, али не и стилски синоним презенту.

У Ускоцима ова конструкција функционише и ван презентске ситуације. Вријеме става се везује за ближу и даљу прошлост. Неку врсту ближе прошлости имамо у примјеру:

Дâј ми да јèгèм, ћâк да кòсѣм, Донèси ми кòјѹ љѹску òћâк уѣријаѣи кòѣò вòгè.

а у примјеру:

Да се нѐ довати нà рӯку, дħāше глāву рãзбити,

који такође наводи Милија Станић, ова конструкција са кондиционалним значењем за прошлост једначи се са потенцијалом за прошлост (разбио би главу) (1977: 105).

Са значењем потенцијала за даљу прошлост ова се конструкција јавља у адверзативним реченицама:

Ĥāiū dõhi ūa iī nēšitō sīrījēchi (дошли би, али их нешитō сīријечи) (Станић 1977: 60).

У овом говору модална конструкција *хīјейи* + *инфиниџив* јавља се и у некатегоријској функцији, у функцији означавања радњи у синтаксичком релативу и то у реченицама без квалификативног континуитета за квалификативне радње, радње као особине, гдје конструкција значи „имао је обичај, његова одлика била је” и сл. (Станић 1977: 106).

в) Поседна издиференцираност семантичко-синтаксичке вриједности ове конструкције изражена је у језерско-шаранском говору. Ширина модалних, релативно-временски и квалификативних значења прелази границе у којима се јавља потенцијал и други глаголски облици у истој функцији. У конкуренцији језичких средстава у двјема функцијама — модалној и релативновременској конструкција *хīјейи* + *инфиниџив* у језерско-шаранском говору одолијева конкуренцији и стабилно функционише у објема позицијама. Она се јавља за изражавање садашњих, прошлих и будућих модалних значења — занчења жеље и намјере у примјерима:

за садашњост: *Шħāk mǎlo da òdmorīm* Ал, *Шħāk tē nēšitō iīīā-īi* Бор⁷⁹, *Òħāk tē zamòliīi za jèdnu sīvār* Нин, *Прīђи ми мǎ-*

⁷⁹ Скраћенице за насеља из којих се наводи дијалекатска грађа: Међ — Међужваље, Вр — Врела, Бор- Борје, Шум — Шумановац, Руд — Рудиновача, Кев — Кевешица, ТП — Тепачко Поље, Ом — Омарићи, Теп — Тепца, Над — Надгора, Под — Подгора, Уск — Ускоци, Коч — Кочадо, Нин — Нинковићи, Пит — Питомине, Бос — Босача, Пал — Палеж, КД — Ковачка Долина, Нов — Новаковићи, Мер — Меруља, БЖ — Баре Жугића, Јав — Јаворје, ГБ — Горња Буковица, ДБ — Доња Буковица, Пров — Провалија, Вук — Вукодо, Вир — Вирак, ПК — Пошћенски Крај, ПВ — Пашина Вода, Раз — Развршје, МГ — Мотички Гај, ЈД — Јунча До, Крш — Крш, Брај — Брајковача, Шљ — Шљиванско, Гр — Градина, Пд — Пода, Пм — Пометеници, РБ — Рељино Брдо, ЈГ — Јелина Гора, Гом — Гомиле,

ло дљѝжѝ д̂ħāk т̂и рѝћи јѝдну Уск, Ш̂ħāk да т̂е ѝѝѝам о Бájу Вр, Ш̂ħáĭŷ ђвце ù ѝоѝру ПП, Ш̂ħáше ѝрђдаѝи ш̂љѝж за н̂ѝш̂ѝа Над, Ш̂ħáĭŷ к̂ŷѝѝи ђнђ вђла Зм, Ш̂ħāk кáкие ѝогуѝирáча Ву;

за прошлост: Тàдà ш̂ħāk м̂ло јàрине да ѝрђдãм Њег, Док сам дио у ѝланѝни ш̂ħáĭŷ ме ѝѝѝаѝи ѝднеш̂ѝа Њег, Ш̂ħáсмо ѝђћи ù ѝланѝну нђ ми нијѝсу с̂ѝѝѝи кђњи Крш, Тàдà ĩа ш̂ħāk ѝѝѝаѝи ѝднеш̂ѝо Шум, Тàдà сам ш̂ħĕла да ѝрђдãм л̂ваду ЈД, Да е вријѝме д̂ило ли-јѝѝо ш̂ħāk т̂е ѝдзвãѝи да гђħĕи Гом, Каг сам дио у ѝланѝни ш̂ħāk му ѝокђсиѝи л̂ваду Студ;

за будућност: Још м̂ло ĩа ш̂ħāk да ùгѝм на ђн̂ѝ ѝзвор Вр, Ш̂ħāk с 'уѝѝра кђсиѝи ако д̂ѝдне вѝдро Шљ, Ш̂ħāk ĩа ѝђс 'еѝѝѝи ако д̂ѝдне ùмђ коју ѝãру МГ, Ш̂ħāk т̂е т̂àдà ѝдзвãѝи у ѝђс 'еѝѝу Ом, Æ свãне ш̂ħāk на рãд Вир, Æ сãмѝљѝм ж̂ѝѝо ш̂ħāk б̂љѝжаѝи ù ѝланѝну Њег.

И не само у значењу жеље, већ и у другим модалним значењима, као у примјерима:

С̂ѝѝурно се ĩáше ђђјаѝѝѝи ђнã ђвца Ом, Ѓáше ùзѝѝи в̂ѝле и лã-ѝѝс но нѝ знã к̂ѝѝѝен ĩе Под, Свѝ иĭ ш̂ħáĭŷ да ѝђкољѝ Пон, ђħāk да ùгѝм ù ѝланѝну но ми В̂к зãкла ђвцу Ков, ђħāk с 'уѝѝра кђсиѝи ђнѝ л̂ваду би ли ми зãжмио бѝлѝѝију Кев, Нѝ гђħи м̂ло ĩāk т̂и нѝш̂ѝо рѝћи Пит, ђħāk т̂и нѝш̂ѝо ш̂ѝнѝѝи Теп,

у којима се изражава спремност и готовост за вршење и извршење радње означене инфинитивом.

Обична је она у намјерним и намјерно-изричним реченицама:

Зайãрãди и осѝдлај кђња д̂ħāk јã до кђлибе Бор, Прѝсѝави т̂ѝ мѝ-со јã д̂ħāk да ѝђсад̂ѝм м̂ло к̂ŷѝуса Руд, Прѝѝази ми ђвце, д̂ħāk јã м̂ло до Пѝра Нов, Нѝка ми ђвѝе кђсã ког ѝѝѝѝе д̂ħāk ђѝѝħи до Јђ-ла Вр, Поѝѝрчи ãмо д̂ħāk наврãѝѝѝи РЖ, Пу̀ѝѝи иĭ м̂ло д̂ħāk да гђнесѝм бѝлѝѝију Шум, В̂ѝди ш̂ѝа ш̂ħáше да ùчини Ал, М̂ш̂љак да ми ш̂ħáше гãѝи м̂ло л̂ѝда Крш,

па затим и у потенцијалном значењу у кондиционалним реченицама:

ЧД — Чоланов До, ЈБ — Јаблан бара, Зл — Златица, Студ — Студенца, Пг — Погрежђе, ДД — Дуги До, Ру — Руданца, Рас — Расова, Жд — Ждријело, ПН — Пасји Нуго, Ал — Алуга, РЖ — Рамово Жријело, Зм — Зманица, Зауг — Зауглина, ПП — Пашино Поље, Њег — Његовуђа, Сув — Суводо.

*Да не ѿриѿрчак, љаше ѿа ѹдиѿи Зм, Ђаше ѿа ѹдиѿи да е ѿмѵ вре-
мена Зм, Нѣ шћ̄асмо ми ѿѵб кѵсиѿи да нѣ дијаше доѵѵрио лѹч до но-
каѿиѿ Под, Нѣ шћ̄аше ми ѿомѵѿи да нијѣсам ѿмѵ ѿри сѣде дѿнѿра
Пал, Нѣ шћ̄аше сѿ млѵм ни здрѿво да му се јѿ нијѣсам јѿвио Уск,*

Употреба конструкције *хѿјеѿи* + *инфиниѿив* потврђује дјели-
мичну синтаксичку синонимику ове конструкције с потенцијалом
у пивско-дрѵбњачком и посебно у ускочком говору. Међутим, у ве-
ћини случајева њена шира употреба у језерско-шаранском говору
у категоријској и некатегоријској функцији, говори нам о њеној се-
мантичко-синтаксичкој изнијансираности као и о дистинктивној
функцији у односу на конкурентна језичка средства. Управо, ње-
на употреба у овом говору семантички је толико изнијансирана да
прелази све могућности употребе потенцијала и других глаголских
облика у наведеним значењима, па се не може говорити о повлаче-
њу конструкције *хѿјеѿи* + *инфиниѿив* испред њој конкурентних
глаголских облика.

г) У конструкцијама типа:

*Ќли да кѵсиѿи? Ђѿк. Ђѣ љеш ѿѵѿанове? Ќћѿк ѹ млин. Ќли ѵвце ѹ
сиѿрн? Ќћѿк,*

које су обичне у свим дурмиторским говорима неки лингвисти виде
релативновременску употребу модалне имперфекатске конструк-
ције, чији је супституент презент (Вујовић 1969: 392). Иако је пре-
зент синтаксички синоним имперфекту, који се јавља у индикативу,
релативу и у модалном значењу, у оваквим примјерима конструк-
ција је ипак употријеђљена модално. У њој се осјећа намјера за ко-
ју говорно лице није сигурно да ће се остварити због тога *ћѿк, ѵћѿк*
„у наведеним примјерима значе отприлике што и *хѿиѿо дѿх*”. (Осто-
јић 2011: 43).

У говору Језера и Шаранаца ова конструкција се употребљава
секундарно у релативновременском и квалификативном значењу
без квалификативног континуитета:

*Ќћаше ѿѣшес дрѹѿа овѹдијер да кѵси Гом, Ќћаше вође да кѵси ге-
сѣѿѿак мѵбенѿкѿ Гом, Ќћасмо најѿсаѿи ѿѵведа ѿоврѿ кѿѿѿѿна Шум,
Шћ̄аше дѵѿи да вѿдѿмо мѵже ли се шѿѿа урѿдиѿи Студ, Ќћасмо ѿа
ѿднѣшѿѿа ѿѿѿѿѿѿи Зауг,*

и са квалификативним континуитетом:

*Ōhāше Пуле кòсѝѝи онѹ ѡрницу свāкѝ ѵѹѝи кад се мāѝла ѝѡљем шѝри-
рила Вр, Увијек ѡhāсмо ѝhи кроз ѡвѹ ѝлāнину а дѡѝме жѡљели смо и
лѡѡа јѡсѝѝи ПП, Ōhāше ѹвијек дѡнијѡѝѝи лѡзоваче ѝа се дѡѝме свѝ и
нāѝѝ Под, Нѝкад ме ѡни нѡ дhāѹ размѝнуѝѝи ПВ, Свāки ѝѹѝѝи дhāѝѹ
дѡhи код мѡне на рāкију ПК, Шhāѹ ѡни ā зѡра у шѡѝнѹ ТП, Å зѡ-
ра ѡни шhāѝѹ ѝѹѝѝѝѝѝи ѡвце ѝс ѝѡра Ал.*

О случајевима без квалификативног континуитета наши дијалектолози ништа не говоре, а таква секундарна употреба ове конструкције у језерско-шаранском говору јавља се напореда са оном у којој функционише квалификативни континуитет, што диференцира језерско-шарански говор од осталих дурмиторских говора.

4. На основу овдје приказаног третмана имперфекатско-инфинитивне конструкције *хѝјѡѝѝи + инфинѝѝѝив* у дијалектолошким студијама о дурмиторским говорима и у литератури која има нормативне претензије, може се сада у даљем излагању, на основу појављивања с основним елементима њене функционалне и семантичке дистинктивности у системи модалних језичких јединица, говорити о лингвистичким разлозима за њено постојање.

У дескриптивној и нормативној литератури говори се о овој конструкцији, највјероватније због њене фонетско-морфолошке уобличености, као о архаичној и ненормативној језичкој форми. Не говори се као о језичкој јединици нормативног карактера ни у дијалектолошким студијама. Сви они, мање-више, виде у овој конструкцији синонимски опозит потенцијалу, а пошто је потенцијал облик велике фреквенције у српском књижевном језику, у народним говорима, у језику писаца и уопште у говореној и писаној комуникацији, разумије се да у конкуренцији ове конструкције и других глаголских облика, у овој конструкцији виде једну редудантну форму која је на издисају.

Када је ријеч о семантици ове конструкције са потенцијалом, треба посебно посматрати њено примарно и секундарно значење. У категоријском значењу у једној групи примјера имамо њихову потпуну синтаксичку синонимику, у другој групи имамо само дјелимичну синонимику, а у трећој групи, иако им је значење доста блиско, не може бити говора ни о једном типу синонимике, посебно семантичко-стилистичке, што значи да у модалном значењу у конкуренцији језичких јединица постоји велика могућност за опстанак модалне конструкције *хѝјѡѝѝи + инфинѝѝѝив* у нашем језичком си-

стему. У релативновременском занчењу, посебно у означавању времена модалног става, не може бити ријечи о синонимци, па се и не може говорити о сувишној употреби ове конструкције у језику свакодневне, било говорене било писане, комуникације.

Језичка грађа дурмиторских говора, посебно грађа језерско-шаранског говора, њена семантичка издиференцираност у свим зонама и дистинктивна изнијансираност између модалне конструкције и потенцијала сигуран су гарант функционисања ове конструкције у Вукову моделу књижевног језика. Такве грађе у корпусу дурмиторских говора има у изобиљу и она иде у прилог ставу да модална имперфекатска конструкција *хѣјейѣи* + *инфиниѣив* и потенцијал нијесу увијек синтаксички синоними.

У примјерима типа: *Шћасмо ѿод овѣ (зѣрага) ѡзбѣ мѣло* из Ускока или *Шћѣк да ѣе вѣћу* из пивско-дробњачког говора или *Ќћѣк да ѣрѣлеѣнѣм* из језерско-шаранског говора, модална имперфекатска конструкција има знатно шире границе семантичког функционисања од потенцијала и својом семантичком вриједношћу надмаша потенцијал. У њима је друкчији временски моменат става од става у потенцијалу. „У конструкцијама с имперфектом глагола *хѣјейѣи* примарна је сфера прошлости, а у потенцијалу садашњости” (Остојић 2011: 41).

Замјена ове двије језичке јединице неиздјежно доводи до напуштања времена модалног става модалне имперфекатске конструкције и прелазак у вријеме става потенцијала. Тако се прелази из сфере прошлости у сферу садашњости. То је довољан разлог да се не може говорити о потпуној синтаксичкој синонимци ове двије глаголске форме у језичком систему. О њиховој синтаксичко-семантичкој синонимци може се говорити само уколико се уз потенцијал, као непотпун синтаксички синоним, реализује временска одредница, било у форми прилога било у форми глаголског облика, који би лоцирали вријеме става садржано у модалној имперфекатској конструкцији *хѣјейѣи* + *инфиниѣив*.

У примјерима типа:

Да се нѣ доваѣи нѣ рѣку ѡћѣше ѣлѣву рѣздиѣи (Ускоци), Да је дошѣ, шћѣк злѣ ѣроћи (Пива), Нѣ шћѣк кѣсиѣи да ме није ѡзвѣ (Језера)

то обиљежавају облици перфекта (не довати, да је дошо, није позво), што нам потврђује констатацију да ова конструкција није синтаксички синоним потенцијалу у оваквим и сличним ситуацијама,

пошто својим семантичким пољем прелази границе потенцијала (Остојић 2010: 30). Ако се у вези са категоријским занчењима може каткада говорити о синтаксичкој синонимици ове конструкције с потенцијалом, у некатегоријској — релативновременској и квалификативној употреби нема говора о њиховој потпуној синтаксичкој синонимици.

Док неки испитивачи народних говора у својим говорима биљеже само квалификативну употребу са квалификативним континуитетом уз ову конструкцију (Пешикан 1965: 171; Пижурица 1981: 210), у дурмиторским говорима, као што смо напоменули, њена употреба је врло честа и без квалификативног континуитета:

Нèкаг òн шћáше ў нас дòћи òа би зàмèйнуо свàке шáле. Кaд сам дио дијèше, шћáше ме мáјка који òуи́и ўдaриши али òшaц нèкаг. Шћáше мòј òшaц чèсòто òшићи у шрòвину а ми òстàни сáми кòд куће. Шћáсмо лèйи каг је сýша ишћераши сийòку ў шкрку òод Дурмишòр (Вуковић 1938–1939: 88).

Она је у њима сасвим честа и у релативновременском значењу, мада је такво значење и у њеној квалификативној употреби. Обична је у причању и приповиједању о догађајима у прошлости и ту се такође не може говорити о синтаксичкој синонимици с потенцијалом ни са било којим другим глаголским обликом:

Òћáсмо у òвў òлàнину òа се òдòами и разòли Студ, Òћáше дòни-јèйи кòсу òа се òдòме рáзмàни кòсòм Вир, Нè шћáвáк јá ийиши, нò ме нàћерáшè. Ков, Òн шћáше иò кило лòзоваче иòйиши Раз, Шћáше Пèруљу сарáниши кò инсáна Рас, Òћáше òн рàно иòчèйи кòсиши Ал, Òћáйу òни свàкоме ирàво ши рèћи ўчињèй али и иòнизиши чоéка Пит,

као што синонимике нема ни у кондиционалним иреалним реченицама:

Òћáше òа ўдиши да јá не иришрчак Над, Да не би нèòа òћáше да ўмрè Пит, Да шћáше òсшaйи, сà млòм јá дик òа иòмоиò Бор, Да нè дијаше лóуи на Пèра òћáк òа ја ийишиши Зм, Нè òћáше ми иòмòћи нишиши иòд Бòи јáки да нè дијаше òни иòлбáк из Врела Шум.

Нема синтаксичке синонимике с потенцијалом ни у синтаксичком релативу када је ријеч о некој претпостављеној радњи из прошлости што се види у примјерима из пивско-дробњачког говора:

Био се свѣјетѣи о̀куѣио, шћ́аше биѣи око 100 дѣшѣ. Вѣдио сам му свѣѣиове шћ́аше иѣ биѣи ѣдѣйнѣс. (Вуковић 1938–1939: 88).

5. Закључак. У завичајним говорима Вукових предака модална имперфекатска конструкција *хѣјетѣи + инфиниѣив* у употреби је у категоријској и некатегоријској функцији. Подједнако је обична у свим модалним и релативновременским значењима. У већини модалних значења јавља се у синонимској опозицији с потенцијалом и другим глаголским облицима. Конкурентна језичка средства нијесу увијек у могућности да функционишу умјесто ове конструкције иако су неки лингвисти тврдили да се семантичко-синтаксички једначи с потенцијалом.

Семантичко поље ове конструкције прелази границе у којима се може употребити потенцијал, посебно у квалификативном и релативновременском значењу, што значи да она не узмиче из свакодневне писане и усмене језичке комуникације, одолијева конкурентним језичким средствима својом семантичком вриједношћу. Она не застаријева, како су тврдили неки лингвисти, без обзира на њену понекад некњижевну морфолошко-фонетску уобличеност. Судећи по напријед наведеном, овој конструкцији са становишта потреба било усмене било писане комуникације не би требало спорити књижевнојезички карактер.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Вуковић 1938–1939: Јован Вуковић, *Говор Пиве и Дробњака*, Јужнословенски филолог XVII, Београд: 1–113.
- [2] Вуковић 1967: Јован Вуковић, *Поседни ѣерифрасѣични модални ѣлаѣолски облици у срѣскохрватѣском језику*, Синтакса глагола, Сарајево: 29–82.
- [3] Вујовић 1969: Лука Вујовић, *Мрковићки дијалекаѣи*, СДЗб XVIII, Београд: 73–400.
- [4] Ивић 1957: Павле Ивић, *О ѣовору ѣалиѣољских Срба*, Српски дијалектолошки зборник XII, Београд: 1–519.
- [5] Јовић 1968: Душан Јовић, *Трсѣенички ѣовор*, Српски дијалектолошки зборник XVII, Београд: 1–238.
- [6] Окука 1983: Милош Окука, *Говор Раме*, Сарајево: 1–145.
- [7] Остојић 2010: Бранислав Остојић, *Сѣаѣус конструкѣје имѣерфекѣа ѣлаѣола хѣјетѣи + инфиниѣив у срѣком језику*, Српски језик XV/1–2, Београд: 27–35.

- [8] Остојић 2011: Бранислав Остојић, *Стаиус модалне имперфекатско-инфинитивне конструкције хтјети + инфинитив у црногорским јоворима*, Гласник Одјелења умјетности 29, ЦАНУ, Подгорица: 37–50.
- [9] Симић 1972: Радоје Симић, *Левачки јовор*, Српски дијалектолошки зборник XIX Београд: 1–618.
- [10] Станић 1974: Милија Станић, *Ускочки јовор I*, Српски дијалектолошки зборник XX, Београд: 5–259.
- [11] Станић 1977: Милија Станић, *Ускочки јовор II*, Српски дијалектолошки зборник XXII, Београд: 3–157.
- [12] Пецо 1964: Асим Пецо, *Говор источне Херцеговине*, Српски дијалектолошки зборник XVI, Београд: 1–200.
- [13] Пешикан 1965: Митар Пешикан, *Староцрногорски, средњокашунски и љешански јовори*, СДЗБ XV, Београд: 1–294.
- [14] Пижурца 1981: Мато Пижурца, *Говор околине Колашина*, ЦАНУ, Титоград: 7– 236.

Vladimir OSTOJIĆ

MODAL IMPERFECT-INFINITIVE CONSTRUCTION
HTJETI + INFINITIVE IN DURMITOR DIALECTS

Summary

In the paper, imperfect-infinitive construction htjeti + infinitive in its primary (categorical) function and its secondary (non-categorical) function is discussed. In these aspects, its territorial prevalence, semantic and syntactic values and its meaning limits in which it exists are analyzed. The special attention is given to its syntactic-semantic competitors and to its partial syntactic synonymous forms in the verbal system of native speeches of Vuk Stefanović Karadžić's ancestors.

Key Words: Durmitor dialects, imperfective, infinitive, modus, synonym, speech, norm